

**Podsumowanie wyników naboru wniosków do Programu LIFE w roku
2016 oraz naboru wniosków w roku 2017, a także dotychczasowe
i planowane działania NFOŚiGW w zakresie wsparcia wnioskodawców**

LIFE

Spis treści:

1. Streszczenie
2. Informacje ogólne
3. Wyniki naboru LIFE 2016 roku i informacja dotycząca zawartych umów
4. Nabór LIFE 2017
5. Realizacja projektów LIFE w Polsce
 - I. Projekty LIFE w Polsce
 - II. Kontrola projektów LIFE
 - III. Zamykanie projektów LIFE
6. Działalność informacyjno – szkoleniowa NFOŚiGW oraz realizacja Projektu Budowania Potencjału/Capacity Building
 - I. Działania zrealizowane w 2017 r.
 - II. Działania planowane do zrealizowania w 2018 r.

1. Streszczenie

- Niniejsza informacja stanowi wypełnienie obowiązku wynikającego z postanowień:
 - art. 6 pkt 11 *Porozumienia w sprawie wdrażania Instrumentu Finansowego LIFE+ pomiędzy Ministrem Środowiska a NFOŚiGW z dnia 05.08.2008 r. zmienionego Aneks nr 1 z dnia 07.05.2010 r.,*
 - art. 5 pkt 1 *Porozumienia w sprawie współpracy w zakresie wsparcia wdrażania programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE, ustanowionego na lata 2014-2020 z dnia 28.02.2014 r.*
- Nabór wniosków tradycyjnych w ramach Programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE w roku 2016 zakończył się wyborem do dofinansowania przez KE trzech polskich projektów o łącznej kwocie wsparcia KE ponad 4,32 mln EUR, współfinansowanych przez NFOŚiGW w wysokości ponad 9,09 mln PLN oraz jednego projektu międzynarodowego gdzie podmiot polski jest współbeneficjentem (kwota współfinansowania z NFOŚiGW 188,9 tys. zł). W ramach naboru 2017 r. do Komisji Europejskiej zostało złożonych 64 wnioski (w tym 41 wniosków złożonych przez polskich wnioskodawców i 23 wnioski międzynarodowe, w których polscy wnioskodawcy są współbeneficjentami). 13 wniosków otrzymało niepotwierdzoną deklarację współfinansowania A6, bądź informację przekazaną dla Wnioskodawców PJB, ze wstępnie zadeklarowanym współfinansowaniem NFOŚiGW. Informacja szczegółowa dotycząca naboru 2017 została przekazana MŚ 27 października 2017 r. w trakcie spotkania Wydziału ds. Programu LIFE z Departamentem Funduszy Europejskich. Ponadto ustalono podjęcie szerszej wymiany informacji pomiędzy MŚ i NFOŚiGW, dotyczącej zidentyfikowania grup podmiotów, wobec których możliwe

byłoby podjęcie dodatkowych działań zachęcających do korzystania ze wsparcia w ramach LIFE (spotkania/warsztaty dedykowane konkretnym podmiotom z wybranych sektorów, szersze ankietywanie podmiotów, które rozpoczęły i nie zakończyły wypełniania wniosku w e-proposal). Na przedmiotowym spotkaniu omówiono również, potencjał związany z obszarem wdrażania koncepcji gospodarki w obiegu zamkniętym, adaptacji do zmian klimatu, realizacji fazy testowej dla projektów finansowanych z Programu Horyzont 2020 i rolę MŚ w przygotowaniu projektów zintegrowanych.

- W oparciu o dotychczasowe nabory oraz konieczność dołożenia starań w pozyskaniu projektów z obszarów innowacyjnych, gospodarki w obiegu zamkniętym, jakości powietrza, przeciwdziałania zmianom oraz adaptacji do zmian klimatu, Wydział musi podjąć działania, dotyczące naboru 2018, skoncentrowane na beneficjentach, którzy posiadają potencjał w zakresie rozwoju nowych technik związanych z ochroną środowiska. W celu zwiększenia efektywności pozyskania nowych podmiotów, koniecznym jest zintensyfikowanie kontaktów i współpracy z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, Centrum Projektów Europejskich, Krajowym Punktem Kontaktowym Horyzontu 2020, Polską Izbą Gospodarczą Zaawansowanych Technologii oraz Siecią Badawczą: Łukasiewicz.
- W 2017 r. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, na podstawie umowy z Komisją Europejską, realizował Projekt Budowania Potencjału, który poprzez szereg działań promocyjno-szkoleniowych ma na celu lepsze wykorzystanie środków LIFE. W 2017 roku, w ramach projektu, NFOŚiGW podjął działania propagujące LIFE i wspierające wnioskodawców. Przeszkolono przedstawicieli potencjalnych podmiotów mogących złożyć wnioski, w ramach organizowanych przez Krajowy Punkt Kontaktowy konferencji, szkoleń i warsztatów. Dodatkowo pracownicy NFOŚiGW prezentowali Program LIFE na konferencjach zorganizowanych przez podmioty zewnętrzne.
- W grudniu 2017 roku Ministerstwo Rozwoju zleciło firmie Fundeko Sp. J. realizację badania pt.: „Analiza wykorzystania przez polskich beneficjentów środków w ramach programów zarządzanych centralnie przez Komisję Europejską: LIFE”. Badaniem objęto KPK LIFE i podmioty które uzyskały dofinansowanie na projekty z Programu LIFE. Celem głównym analizy jest diagnoza przyczyn ograniczających udział polskich podmiotów w programie LIFE. Ponadto sformułowanie zaleceń w zakresie niezbędnych rozwiązań instytucjonalnych i operacyjnych, podnoszących zainteresowanie Programem LIFE i skutkujących wzrostem skuteczności pozyskiwania wsparcia z tych źródeł. W ramach badania Fundeko ma przedstawić mocne strony Programu LIFE i rozwiązania, które wdrożył NFOŚiGW, żeby wspierać beneficjentów. Badanie jest prowadzone z wykorzystaniem wielu narzędzi i technik badawczych m.in. analizy baz danych i dokumentacji, wywiadów indywidualnych oraz telefonicznych, badania ankietowego (CAWI) oraz studium przypadku. Fundeko z NFOŚiGW pozyskał dane i informacje nt. realizowanych projektów, współfinansowanych z Programu Priorytetowego Współfinansowanie Programu LIFE oraz przeprowadził wywiad z pracownikami Wydziału. 8 lutego 2018 r. w MIIR planowany jest panel dyskusyjny m.in. z przedstawicielami NFOŚiGW, zajmującymi się Programem LIFE podsumowujący przeprowadzone badanie, omówienie wstępnych wyników badań, przedstawienie wstępnych wniosków oraz zaproponowanie rekomendacji do wdrożeń.
- Działając w ramach Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1293/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia programu działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylające rozporządzenie (WE) nr 614/2007 Art. 30 ekspertami komitetu ds. programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE zostali dwaj pracownicy NFOŚiGW.

2. Informacje ogólne

Program LIFE jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Zarządzany jest z poziomu Komisji Europejskiej i wdrażany od 1992 roku. Celami Programu są:

- wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska,
- realizacja polityki ochrony środowiska,
- identyfikacja i promocja nowych rozwiązań problemów związanych z ochroną środowiska.

Beneficjentem Programu może być każdy podmiot zarejestrowany na terenie Unii Europejskiej. Polska włączyła się w realizację Instrumentu Finansowego LIFE+ w 2008 r. Na podstawie zawartego porozumienia z Ministrem Środowiska (*Porozumienie w sprawie wdrażania Instrumentu Finansowego LIFE+ pomiędzy Ministrem Środowiska a NFOŚiGW z dnia 5 września 2008 r.*) NFOŚiGW przyjął funkcje Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE+ oraz instytucji współfinansującej projekty LIFE+, zapewniając dofinansowanie przedsięwzięć ze środków krajowych oraz pomoc merytoryczną w przygotowaniu wniosków.

W perspektywie 2007-2013, w ramach LIFE+ dofinansowanie Komisji Europejskiej uzyskało 65 projektów realizowanych na terenie Polski, o łącznym koszcie całkowitym ok. 620 mln zł i dofinansowaniu NFOŚiGW w formie dotacji na poziomie ponad 260 mln zł. Od naboru 2008 r., w którym NFOŚiGW włączył się we wdrażanie LIFE+, Polska pozyskała ponad 91,4% alokacji krajowej tj. 80,7/88,3 mln €.

Kontynuacją Programu w perspektywie 2014-2020 jest Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE ustanowiony Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 11.12.2013 r. Wdrażanie Programu podzielono na dwa okresy rozliczeniowe, w ramach których są przyjmowane tzw. Wieloletnie Programy Prac, definiujące zakres wdrażania LIFE w danym okresie. W latach 2014-2017 obowiązywał pierwszy Wieloletni Program Prac, który został już zakończony. W lutym 2018 r. przewidziane jest opublikowanie Wieloletniego Programu Prac na lata 2018-2020.

Projekty LIFE mogą być realizowane w ramach dwóch podprogramów obejmujących stosowne obszary priorytetowe:

- podprogram na rzecz środowiska
 - ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami
 - przyroda i różnorodność biologiczna
 - zarządzanie i informacja w zakresie środowiska
- podprogram na rzecz klimatu
 - ograniczenie wpływu człowieka na klimat
 - dostosowanie się do skutków zmian klimatu
 - zarządzanie i informacja w zakresie klimatu

Ponadto Komisja Europejska, oprócz projektów tradycyjnych, dopuściła dodatkowo możliwość uzyskania dofinansowania na realizację projektów budowania potencjału oraz zintegrowanych, a także projekty pomocy technicznej (umożliwiające wsparcie dla przygotowania projektów zintegrowanych).

Korzystając z doświadczeń lat 2008 - 2013, w dniu 28.02.2014 r. podpisano *Porozumienie pomiędzy MŚ, a NFOŚiGW w sprawie współpracy w zakresie wsparcia wdrażania Programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE ustanowionego na lata 2014-2020*. Z inicjatywy MŚ obowiązujące Porozumienie będzie zmieniane. Aktualnie obowiązujące Porozumienie określa, m. in. iż: „biorąc pod uwagę określony ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1323 z późn. zm.), w szczególności art. 400b ust. 1, cel działania Narodowego Funduszu oraz wynikające z art. 400q ust. 2 ustawy zalecenie prowadzenia przez Narodowy Fundusz gospodarki finansowej w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną (...)” do zadań NFOŚiGW należy: „zapewnienie możliwości ubiegania się o współfinansowanie ze środków krajowych

projektów, w tym projektów zintegrowanych, które są zgodne z krajowymi dokumentami strategicznymi w obszarze ochrony środowiska i klimatu, na zasadach określonych we właściwym programie priorytetowym NFOŚiGW”. Na mocy powyższego, Beneficjenci LIFE z Polski mogą uzyskać wsparcie finansowe projektów pochodzące ze środków NFOŚiGW, a Wnioskodawcy, wsparcie Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE w zakresie przygotowywania wniosków LIFE.

3. Wyniki naboru LIFE 2016 roku i informacja dotycząca zawartych umów

Nabór wniosków o dofinansowanie w 2016 r. był trzecim w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020. Do Komisji Europejskiej przekazano 43 wnioski za pomocą generatora wniosków eProposal (w tym 29 wniosków złożonych przez polskich wnioskodawców i 14 wniosków międzynarodowych, w których polscy wnioskodawcy są współbeneficjentami), w tym 11 z zadeklarowanym wstępnie współfinansowaniem ze środków NFOŚiGW (niepotwierdzoną deklaracją współfinansowania A6, bądź informacją przekazaną dla Wnioskodawców PJB). Wnioskodawcy, którzy nie ubiegali się dotychczas o dofinansowanie ze środków NFOŚiGW, będą mogli to zrobić w ramach nowej procedury również po podjęciu decyzji przez KE o przyznaniu dofinansowania LIFE.

Komisja Europejska przyznała dofinansowanie 3 wnioskom z Polski, o łącznej kwocie wsparcia KE ponad 4,32 mln EUR. Zaakceptowane przez KE projekty realizują priorytety KE w obszarach podprogramu na rzecz środowiska – przyroda i różnorodności biologiczna (1 projekt), zarządzanie i informowanie (1 projekt) oraz zarządzanie i informowanie w zakresie klimatu (1 projekt). Jednocześnie polskie podmioty biorą też udział, jako współbeneficjenci, w jednym międzynarodowym projekcie (z Niemiec), który uzyskały pozytywną ocenę KE w naborze LIFE 2016.

W wyniku naboru 2016 r., NFOŚiGW podpisał 4 umowy o współfinansowanie ze środków NFOŚiGW projektów LIFE (w tym jedną dla projektu międzynarodowego), w łącznej kwocie współfinansowania ok. 9,27 mln zł. Zestawienie projektów z naboru 2016 r. dofinansowywanych przez KE i NFOŚiGW przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Zestawienie projektów z naboru 2016 r. dofinansowywanych przez KE i NFOŚiGW

Lp.	Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Obszar priorytetowy	Całkowity koszt [PLN]	Środki KE [PLN]	Środki NFOŚiGW [PLN]
1.	Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Centrum Informacji o Środowisku UNEP/GRID-Warszawa	Green-GO! Inicjatywy lokalne na rzecz kształtowania zielonej infrastruktury na obszarach Natura 2000 w Karpatach	zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	2 370 175	1 422 105	618 187
2.	Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy	System dostarczania i wymiany informacji w celu strategicznego wspierania wdrażania polityki klimatyczno-energetycznej	zarządzanie i informacja w zakresie klimatu	10 398 258	6 238 955	2 860 494
3.	Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie	Umożliwienie konsumentom korzystania z praw do informacji o substancjach chemicznych w wyrobach, wynikających z rozporządzenia REACH, poprzez narzędzia IT/Enabling REACH consumer information	zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	924 640	554 784	188 861

		rights on chemicals in articles by IT-tools				
4.	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Katowicach	Ochrona siedlisk ptaków wodno-błotnych w Dolinie Górnej Wisły	przyroda i różnorodności biologiczna	18 910 670	11 346 402	5 608 188
razem				32 603 743	19 562 246	9 275 730

Program LIFE przewiduje, oprócz projektów tradycyjnych, finansowanie projektów zintegrowanych (PZ). Koncentrują się one na pełnym wdrożeniu planów i strategii dotyczących rozwiązania problemów środowiskowych w skali co najmniej regionalnej. W ramach naboru projektów zintegrowanych 2016 r., nie został złożony żaden polski wniosek. W ramach perspektywy LIFE 2014-2020 Polska może jeszcze uzyskać dofinansowanie KE dla dwóch projektów zintegrowanych. Możliwe jest też uzyskanie dofinansowania na projekt pomocy technicznej (mającego na celu przygotowanie projektów zintegrowanych).

4. Nabór LIFE 2017

Do Biura Narodowego Funduszu, w terminie ogłoszonego naboru o współfinansowanie projektów LIFE ze środków krajowych NFOŚiGW (08.05.-14.07.2017 r.), wpłynęło łącznie 14 wniosków o udzielenie dofinansowania. W wyniku oceny według kryteriów dostępu 1 wniosek został odrzucony. Zgodnie z zapisami programu priorytetowego, pozostałe 13 wniosków o współfinansowanie poddane zostało ocenie, w oparciu o kryteria jakościowe. Dokonano również oceny zgodności zakresu przedsięwzięć z dokumentami strategicznymi, w której bezpośredni udział brało Ministerstwo Środowiska. Wszystkie 13 wniosków zostało ocenionych pozytywnie, na łączną kwotę dofinansowania ze środków NFOŚiGW na poziomie 45,6 mln zł. Lista przedmiotowych wniosków stanowi załącznik nr 1. NFOŚiGW wypełnił i przekazał umieszczonym na ww. liście wnioskodawcom, niebędącym państwowymi jednostkami budżetowymi, 11 formularzy A6 stanowiących niepotwierdzone zobowiązanie udzielenia dofinansowania z NFOŚiGW na realizację przedsięwzięć w ramach Programu LIFE.

W terminie naboru KE (w zależności od obszaru priorytetowego LIFE do 7,12,14.09.2017 r.) przekazanych zostało 64 wniosków za pomocą generatora wniosków eProposal (w tym 41 wniosków złożonych przez polskich wnioskodawców i 23 wnioski międzynarodowe, w których polscy wnioskodawcy są współbeneficjentami), w tym 13 z zadeklarowanym wstępnie współfinansowaniem ze środków NFOŚiGW (niepotwierdzoną deklaracją współfinansowania A6, bądź informacją przekazaną dla Wnioskodawców PJB). Zestawienie projektów tradycyjnych złożonych do KE w ramach naboru 2017 w rozbiu na podprogramy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Zestawienie projektów tradycyjnych złożonych do KE w ramach naboru 2017 w rozbiu na poszczególne podprogramy

Nr	Podprogram/Obszar priorytetowy	Polska	Międzynarodowe	Razem 2017
	ŚRODOWISKO			
1.1	Ochrona środowiska	5	10	15
1.2	Ochrona Przyrody i Różnorodność biologiczna	13	3	16
1.3	Informacja i Zarządzanie w zakresie środowiska	14	4	18
	KLIMAT			

2.1	Mitygacja	5	3	8
2.2	Adaptacja	1	1	2
2.3	Informacja i Zarządzanie w zakresie klimatu	3	2	5
razem		41	23	64

5. Realizacja projektów LIFE w Polsce

I. Projekty LIFE w Polsce

Od roku 2008, kiedy NFOŚiGW włączył się w realizację Programu LIFE w Polsce jako instytucja współfinansująca, podpisano 75 umów o dofinansowanie w formie dotacji oraz 14 umów dofinansowania w formie pożyczki na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięcia oraz 1 umowę dofinansowania w formie pożyczki na wkład własny beneficjenta. Większość projektów współfinansowanych przez NFOŚiGW (68) to przedsięwzięcia krajowe - realizowane przez polskich beneficjentów na terenie naszego kraju. Polskie podmioty brały także udział w realizacji projektów międzynarodowych (5 przedsięwzięć, 7 umów), koordynowanych przez podmioty ze Szwecji, Hiszpanii, Niemiec oraz Włoch. Zestawienie wszystkich umów o współfinansowanie projektów LIFE stanowi załącznik 2. Strukturę realizowanych umów oraz dane finansowe przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3. Zestawienie umów o współfinansowanie zawartych przez NFOŚiGW od 2008 r. (dla środków KE przyjęto kurs przeliczeniowy 4,24 PLN/EUR)

Instrument Finansowy LIFE+ (perspektywa 2007-2013)					
rodzaj umowy	liczba umów	zakres tematyczny	całkowity koszt [PLN]	kwota dofinansowania ze środków KE [PLN]	kwota dofinansowania ze środków NFOŚiGW [PLN]
dotacje	38	Przyroda i różnorodność biologiczna	429 686 755	242 695 887	179 263 322
	18	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	121 284 857	59 211 278	49 941 763
	10	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	67 545 757	35 150 016	29 937 379
pożyczki	8	Przyroda i różnorodność biologiczna	7 731 017	-	7 731 017
	2	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	1 213 596	-	1 213 596
	4	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	2 634 137	-	2 634 137
Program LIFE (perspektywa 2014-2020)					
dotacje	2	Przyroda i różnorodność biologiczna	24 671 611	14 802 965	7 250 891
	1	Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami	18 495 596	11 143 242	2 733 836
	3	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	7 061 910	4 237 440	2 209 474
	1	Dostosowanie się do skutków zmian klimatu	24 306 659	12 440 058	6 494 305

GAP
LIFE!

	2	Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu	16 578 601	10 006 365	4 708 297
pożyczki	1	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	18 495 596	-	18 495 596
razem	90		739 706 092	367 240 828	312 613 613

II. Kontrola projektów LIFE

W maju 2017 r. polski projekt LIFE ENV/PL/000459 (numer w NFOŚiGW 619/2012) pn. 'HESOFF-Ocena wpływu nawozów fosforanowych na stan zdrowotny lasu zobrazowany za pomocą fotowoltaicznego SDL BS został poddany audytowi (kontrolni) Komisji Europejskiej.

Zgodnie z regulacjami NFOŚiGW, każda umowa o współfinansowanie projektu LIFE+/LIFE musi zostać przynajmniej jednokrotnie skontrolowana w okresie realizacji przedsięwzięcia. W 2015 roku kontroli poddano łącznie 6 umów. Tabela nr 4 przedstawia zestawienie umów w których przeprowadzono kontrolę.

Tabela nr 4A. Zestawienie umów kontrolowanych w trakcie realizacji

Numer umowy	Nazwa przedsięwzięcia	Beneficjent	Zalecenia pokontrolne	Realizacja zaleceń
620/2012	Instalacja demonstracyjna termicznej utylizacji osadów pościekowych metodą pirolizy	"FU-WI" Sp. z o.o.	brak zaleceń pokontrolnych	n/d
548/2013	System prognoz stężeń zanieczyszczeń powietrza i warunków bibometeorologicznych jako element oceny jakości życia	Uniwersytet Wrocławski	brak zaleceń pokontrolnych	n/d
572/2013	Natura w mozaice-ochrona gatunków i siedlisk w obszarze "Pieniny"	Pieniński Park Narodowy	Uzgodnienie planu działań mających na celu doprowadzenie do wypełnienia zapisów Umowy o dofinansowanie w zakresie osiągnięcia efektu rzeczowego i ekologicznego.	wykonano
752/2013	Ochrona zbiorowisk nieleśnych na terenie Beskidzkich Parków Krajobrazowych	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego	brak zaleceń pokontrolnych	n/d
867/2013	Ochrona siedlisk kserotermicznych w obszarach Natura 2000 na Wyżynie Miechowskiej	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie	Przesłanie do NFOŚiGW wyjaśnień dotyczących różnic pomiędzy planowanym a wykonanym zakresem rzeczowym, zaktualizowanie harmonogramu rzeczowo – finansowego. Uzyskanie zgody	wykonano

			na akceptację korekty kwalifikacji wydatków. Przedstawienie korespondencji z KE w sprawie zmian oraz ostatecznej decyzji.	
463/2014	Ochrona wybranych siedlisk i gatunków priorytetowych Ostoi Słowińskiej PLH 220023 i Pobrzeża Słowińskiego PLB220003 Etap I/Protection of selected habitats and species in Ostoja Słowińska PLH 220023 and Pobrzeże Słowińskie PLB 220003 Stage I	Słowiński Park Narodowy	Przesłanie do monitora KE wyjaśnień dotyczących przyczyn opóźnienia realizacji działań oraz uzgodnienie ścieżki działań naprawczych w celu określenia realnego terminu zakończenia realizacji przedsięwzięcia i osiągnięcia planowanego efektu rzeczowego i ekologicznego. Przesłanie do NFOŚiGW wyników uzgodnień z monitorem KE ze wskazaniem przewidywanego terminu złożenia do KE wniosku o zmianę warunków umowy.	pierwszy termin 30.11.2017 r. przedłużono do 05.02.2018 r.

Tabela nr 4B. Zestawienie umów kontrolowanych w trakcie trwania

Numer umowy	Nazwa przedsięwzięcia	Beneficjent	Zalecenia pokontrolne	Realizacja zaleceń
458/2009	Ochrona muraw kserotermicznych w Polsce – teoria i praktyka	Klub Przyrodników	Przesłanie do NFOŚiGW : 1.dokumentów potwierdzających sprzedaż oraz zakup zwierząt dla odtworzenia stada, 2.dokumentów identyfikacyjnych: sprzedanych i zakupionych zwierząt, 3.wyjaśnień powodów sprzedaży stada oraz informację o skutkach tej decyzji na utrzymanie trwałości efektu rzeczowego i ekologicznego projektu. 4.sporządzać miesięczną ewidencję przebiegu pojazdu. 5. plan działań przyrodniczych i ochronnych w bieżącym roku dla działek nr 323/1 Wieprzec Wychody, 434, 57/2, 72/5 Krajnik Dolny sporządzony np. o Program rolnośrodowiskowy dla obszarów Natura 2000 oraz informację z wykonania 6.dokonanie naprawy tablic informacyjnych/edukacyjnych	zlecono pogłębioną kontrolę

gł
Wpł.

			w Rezerwacie przyrody „Machowska Góra” – przesłanie informacji do NFOŚiGW wraz z dokumentacją fotograficzną.	
392/2010	Restytucja i utrzymanie siedlisk lęgowych ptaków wodnych i błotnych	Park narodowy „Ujście Warty”	Wprowadzenie do opracowywanego Planu ochrony Parku informacji o numerach działek, które dotyczą utrzymania efektów Projektu oraz przedstawienie w NFOŚiGW ww. informacji.	wykonano

III. Zamykanie projektów

31 projektów zostało zakończonych i rozliczonych przez KE oraz NFOŚiGW (w tym 26 umów dotacji i 5 umów pożyczek). W odniesieniu do kolejnych kilku projektów trwa procedowanie sprawozdań końcowych przedłożonych do NFOŚiGW.

Tabela 5. Zestawienie umów o współfinansowane zamkniętych w NFOŚiGW.

Instrument Finansowy LIFE+ (perspektywa 2007-2013)				
rodzaj umowy	liczba umów	zakres tematyczny	całkowity koszt [PLN]	kwota dofinansowania ze środków NFOŚiGW [PLN]
dotacje	7	Przyroda i różnorodność biologiczna	57 895 774	21 776 339
	12	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	49 320 671	19 928 822
	7	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	37 065 246	13 048 186
pożyczki	3	Przyroda i różnorodność biologiczna	4 342 579	4 342 579
	2	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	1 396 200	1 396 200
razem	31		150 020 470	60 492 126

6. Działalność informacyjno – szkoleniowa NFOŚiGW oraz realizacja Projektu Budowania Potencjału LIFE/Capacity Building

W dniu 30.12.2015 r. zawarta została pomiędzy NFOŚiGW, a Komisją Europejską Umowa nr LIFE14 CAP/PL/000011, w sprawie realizacji projekt Budowania Potencjału LIFE. Budżet projektu to 827 207 €, w tym 592 933 € dofinansowania z KE i 234 274 € wkładu własnego Narodowego Funduszu. W okresie obowiązywania Umowy, w latach 2016-2019 Narodowy Fundusz, poprzez działania promocyjno-szkoleniowe, będzie dążył do zwiększenia wykorzystania środków Programu LIFE przez polskie podmioty.

Handwritten signature

I. Działania zrealizowane w 2017 r.:

Udział pracowników NFOŚiGW w konferencjach, szkoleniach, warsztatach. Podczas których informowali o dotychczasowych osiągnięciach LIFE w Polsce oraz zachęcali potencjalnych wnioskodawców do korzystania z Programu LIFE. Do najważniejszych wydarzeń należały:

Lp.	Data	Miejscowość	Nazwa wydarzenia
1	2017-01-19	Warszawa	I Kongres polskich producentów pojazdów elektrycznych i infrastruktury do ich ładowania / Urząd Miasta Stołecznego Warszawa
2	2017-01-11	Warszawa	III posiedzenie Komitetu Monitorującego Program Operacyjny „Rybnactwo i Morze”
3	2017-01-26	Radom	Wody Opadowe - aspekty prawne
4	2017-01-31	Warszawa	Dzień Informacyjny Energia i Środowisko w programie Horyzont 2020 / IPPT PAN
5	2017-05-22	Katowice	Spotkanie informacyjne – program LIFE dla samorządów
6	2017-06-02	Kęszycza Leśna	Zmniejszenie zużycia energii kluczem do poprawy jakości powietrza – dostępna oferta finansowa i wsparcie doradcze
7	2017-06-13	Płock	Spotkanie z Zarządem, dyrekcją Spółki celem zaprezentowania Programu LIFE
8	2017-06-22/23	Węgierska Górka (Będzin)	Ochrona zbiorowisk nieleśnych na terenie Beskidzkich Parków Krajobrazowych.
9	2017-09-07/08	Kliczków	Biologia, ekologia i ochrona kuraków w Polsce i w Europie.
10	2017-10-16	Poznań	Międzynarodowe Targi Ochrony Środowiska - POLEKO System
11	2017-10-20	Siedlce	Ogólnopolski Szczyt Gospodarczy -OSG
12	2017-11-21	Białystok	Efektywność energetyczna i OZE – oferta finansowa i wsparcie doradcze
13	2017-11-22/23	Gdańsk	Zmiany klimatu a wody opadowe
14	2017-12-11	Warszawa - Ministerstwo Rozwoju	Finansujemy MŚP
15	2017-12-20	Warszawa	Warsztaty informacyjne dla Doradców Projektu pn. „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE”

W trakcie trwania naboru LIFE oraz NFOŚiGW, NFOŚiGW podjął następujące działania w celu pomocy polskim wnioskodawcom w ubieganiu się o dofinansowanie:

- organizacja Dnia Informacyjnego LIFE (z podziałem na sesje tematyczne) wraz z transmisją on-line - 25.04.2017 r.:

Kategoria uczestników	Uczestnicy obecni
Uczestnicy DI LIFE	316
W rozbiciu na sesje:	Sesja I Innowacje 96

GA
WJ

	Sesja II Samorządy	87
	Sesja III Przyroda / Zarządzanie i Informacja	133
Osoby uczestniczące on-line		359

- szkolenia pisania wniosków do Programu LIFE:

Lp.	Termin	Zakres szkolenia: Obszar priorytetowy LIFE	Grupa odbiorców	Liczba uczestników
1	16.05.2017	Wszystkie obszary priorytetowe LIFE	Samorządy, Przedsiębiorcy	73
2	23.05.2017	1.1, 2.1, 2.2 ENV,CLI	Osoby zainteresowane obszarami: Ochrona środowiska i efektywne gosp. zasobami oraz Klimat	55
3	25.05.2017	1.2. Przyroda i Różnorodność biologiczna	Osoby zainteresowane obszarami: Przyroda i Różnorodność biologiczna	50
4	30.05.2017	1.3. Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska 2.3. Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu	Osoby zainteresowane obszarami: Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska 2.3. Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu	34
5	06.06.2017	1.1, 2.1, 2.2 ENV,CLI	Osoby zainteresowane obszarami: Ochrona środowiska i efektywne gosp. zasobami oraz Klimat	51
razem				263

- artykuły sponsorowane:

Lp.	Tytuł gazety	Tematyka artykułu	Termin publikacji	Objętość
1	Dziennik Gazeta Prawna / dodatek „Liderzy innowacyjności”	Prezentacja Programu LIFE, co można z niego finansować, kto może z niego skorzystać.	18 kwietnia 2017	1 strona
2	Gazeta Polska Codziennie	Prezentacja Programu LIFE, co można z niego finansować, kto może z niego skorzystać.	24 kwietnia 2017	1/2 prawej strony
3	Gazeta Polska Codziennie	Dzień Informacyjny LIFE 2017 – inauguracja naboru 2017, nowości w naborze.	15 maja 2017	1/2 prawej strony
4	Dziennik Gazeta Prawna/dodatek „Liderzy innowacyjności”	Dzień Informacyjny LIFE 2017 – inauguracja naboru 2017, nowości w naborze.	22 maja 2017	1 strona
5	Gazeta Polska Codziennie	Prezentacja dobrych praktyk, czyli zrealizowanych/realizowanych projektów dofinansowanych przez NFOŚiGW.	14 czerwca 2017	1/2 prawej strony

- konsultacje wniosków do LIFE:

Lp.	Konsultacje w formie:	Nabór 2017
1.	Spotkania w siedzibie NFOŚiGW, dokumentowane Kartą Rozmowy Konsultacyjnej	76
2.	Telefonicznie	59
3.	Kontakty e-mail	48
4.	Spotkania - konferencja	2
5.	Spotkania podczas szkolenia dla samorządów	14
6.	Spotkania z instytucją	3
razem		202

Ponadto, na bieżąco realizowane były następujące działania:

- prowadzenie strony internetowej <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/instrument-finansowy-life/>,
- udział w szkoleniu dla Krajowych Punktów Kontaktowych w Brukseli,
- tłumaczenie Wytycznych KE dla Wnioskodawców LIFE, określających wymogi, zgodnie z którymi przygotowywane są wnioski składane w naborach LIFE, a także zasady oceny wniosków LIFE – łącznie 6 dokumentów KE (ocena wniosków klimat, ocena wniosków środowisko, wytyczne zarządzanie i informacja, wytyczne klimat, wytyczne przyroda, wytyczne środowisko),
- udział w corocznej konferencji „GreenWeek” w Brukseli w maju 2017 r.,
- monitoring rozpowszechniania w mediach informacji o Programie LIFE,
- uruchomienie na stronie NFOŚiGW - formularza kojarzenia podmiotów „*Find your partner for LIFE!*”, który ma za zadanie pomóc w znalezieniu podmiotów zainteresowanych współpracą w ramach projektów LIFE,
- przygotowanie i publikacja przewodnika po dokumentach programowych Programu LIFE,
- przygotowanie materiałów promocyjnych,
- współpraca z podmiotami zagranicznymi: dwie delegacje z Węgier w maju oraz w listopadzie 2017 r.

II. Działania planowane do zrealizowania w 2018 r.:

- zorganizowanie Dnia Informacyjnego LIFE z transmisją on-line w terminie 25.04.2018 r.,
- udział w GreenWeek w Brukseli - konferencji dot. najlepszych praktyk oraz nowych trendów w obszarach środowiskowych objętych Programem LIFE (22-24 maj 2018 r.) pt. „Green Cities for a Greener Future”,
- współpracę z podmiotami zagranicznymi- wyjazd studyjny celem zapoznania się z europejskimi projektami w ramach komponentów, w których Polska notuje najstabsze wyniki
- szkolenia dla pracowników KPK w zakresie ewaluacji projektów, oraz oceny wniosków,
- konsultowanie ok. 50 wniosków do Programu LIFE,
- monitoring rozpowszechniania w mediach informacji o Programie LIFE,
- tłumaczenie wytycznych LIFE dla wnioskodawców, zgodnie z którymi przygotowywane są wnioski składane w naborach LIFE - 6 kompletów tłumaczeń,
- uczestnictwo w konferencjach/seminariach/spotkaniach, podczas których będzie prezentowany Program LIFE,
- prowadzenie strony internetowej <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/instrument-finansowy-life/>,
- przygotowanie i publikacja „Podręcznik pisania wniosków LIFE” oraz „Polskie projekty LIFE”,
- przygotowanie materiałów promocyjnych,
- 4 artykuły sponsorowane,

Woj. GM

- Interaktywne szkolenie e-learningowe na platformie (materiały do pobrania on-line oraz testy on-line), III kwartał 2018 r.
- organizacja 5 szkoleń pisania wniosków do Programu LIFE (maj/czerwiec 2018 r.)

Należy zaznaczyć, że w sposób szczególny Projekt Budowania Potencjału przewiduje w 2018 współpracę oraz promowanie projektów związanych z gospodarką w obiegu zamkniętym oraz innowacyjnością.

Załączniki:

1. Lista przedsięwzięć, które spełniają kryteria wyboru w naborze 2017 r.
2. Zestawienie realizowanych projektów LIFE+/LIFE (z udziałem dofinansowania KE i NFOŚiGW).

